

Rondetafelgesprek Wijziging van de Meststoffenwet in verband met de invoering van een stelsel van fosfaatrechten op 6 oktober 2016

Bijdrage van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond door Henny Verhoeven.

Relatie fosfaatrechten nitraat

Om derogatie te behouden en 'om het water te beschermen tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen', ligt het wetsvoorstel fosfaatrechten voor. Het is merkwaardig dat er gekozen is voor een koppeling van nitraat in het water aan een fosfaatproductieplafond. Het een heeft namelijk niets met het ander van doen. Het instellen van een fosfaatproductieplafond gaat op geen enkele wijze zorgen voor minder nitraat in het water. Het fosfaatproductieplafond zegt immers niets over de hoeveelheid fosfaat en nitraat die in het milieu terecht komt. Dit wordt geregeld via de gebruiksnormen, de normen voor fosfaat en stikstof die men op het land mag uitrijden. De norm voor fosfaat die op het land mag worden uitgereden is de laatste jaren met ruim 1/3^e verlaagd en het fosfaatoverschot per hectare is omgezet in een tekort van 7 kilo per hectare voor derogatiebedrijven en is bijna nul over heel Nederland bezien. (Landbouwpraktijk en waterkwaliteit op landbouwbedrijven aangemeld voor derogatie in 2014)

Grondgebondenheid

En toch wil het ministerie als enige land in Europa fosfaatrechten in voeren. Dit heeft alles te maken met afspraken uit het verleden waarbij 'de sector' beloofd zou hebben om de regie zelf in handen te houden. NMV heeft echter al jaren geleden gewaarschuwd voor de gevolgen van het afschaffen van het melkquotum, gevolgen voor de melkprijs, gevolgen voor het milieu. Al die tijd hebben we gehamerd op regulering en hebben we aangegeven dat grondgebondenheid hiervoor een goed middel is. Veel te laat heeft het ministerie de AMvB grondgebondenheid ingesteld. In de toelichting op het huidige wetsvoorstel geeft Staatsecretaris van Dam aan dat tegen de verwachting in melkveehouders gekozen hebben voor 100% mestverwerking, in plaats van groei met aankoop van grond. En daarom stelt hij dat de AMvB niet werkt en maakt nieuwe wetgeving op een andere leest. Fosfaatrechten hebben echter niets met grondgebondenheid van doen. Dit stelsel leidt tot een stapeling van wetgeving waarbij doelen nog steeds niet gehaald gaan worden. Van Dam gooit feitelijk de AMvB grondgebondenheid overboord terwijl het besluit nog geen jaar in werking is. De stapeling van fosfaatrechten bovenop de AMvB grondgebondenheid bevordert intensivering en koeien op stal in plaats van in de wei.

De NMV vindt het niet vreemd dat melkveehouders voor 100% mestverwerking hebben gekozen, grondaankoop is namelijk duur. NMV stelt voor om de AMvB grondgebondenheid aan te passen, 100% mestverwerking te schrappen en grondgebruik verklaringen te introduceren. Voor het slagen van grondgebondenheid is het van belang dat fosfaatrechten niet worden ingevoerd. Het geldt dat een ondernemer in fosfaatrechten stopt kan hij niet in grond stoppen.

Derogatie

En de derogatie dan? Zonder fosfaatrechten raken we de derogatie toch kwijt? Maar is er een garantie dat we met fosfaatrechten de derogatie behouden? Als we derogatie verliezen zitten we vast aan een duur stelsel dat Nederland op grote afstand zet ten opzichte van de buurlanden. De afspraken rondom derogatie die in Brussel gemaakt worden zijn niet transparant. Voor de sector is het niet helder wat hier besproken wordt en hoe de sector daar juist mee om kan gaan. Er ligt zelfs een WOB verzoek om duidelijkheid te verkrijgen over de onderhandelingen. Duidelijk is dat voor Brussel de waterkwaliteit bepalend is.

Staatssecretaris van Dam geeft aan hij in Brussel wil gaan praten over het fosfaat dat niet op het land terecht komt. Hij wil dat mest die geëxporteerd wordt en kippenmest die verbrand wordt niet mee tellen in het fosfaatproductieplafond. Hij wil dit gaan doen nadat de fosfaatrechten zijn ingevoerd. Volgens NMV is dat een verkeerde volgorde.

Weer en kringloopwijzer

De fosfaatproductie is afhankelijk van het weer. In 2015 was er een zeer groeizaam jaar met hoge fosfaatgehalten in het voer. Dit heeft mede geleid tot de overschrijding van het plafond. Per jaar is het afwachten hoe deze fosfaatgehalten uitvallen. Dit maakt het erg lastig voor de boer om zijn fosfaatproductie te sturen. In het wetsvoorstel is BEX of de Kringloopwijzer niet meegenomen. Een boer die minder fosfaat per koe produceert kan dit voordeel dus ook niet gebruiken om de pijn van de generieke korting te verzachten.

Inkomen

Fosfaatrechten brengen veel ondernemers in de problemen. Bijna 30% van de melkveehouders heeft een inkomen onder het sociaal minimum. De generieke korting op de fosfaatrechten neemt melkveehouders nog eens een deel van het inkomen af. Er is veel te doen over 'eigendomsrecht' in combinatie met fosfaatrechten. Ook NMV heeft daar vraagtekens bij, maar het gaat hier om meer dan eigendom, het gaat hier over de mogelijkheid om een inkomen te verdienen. Heel veel melkveehouders worden onevenredig getroffen door de fosfaatrechten:

- extensieve bedrijven die niet gegroeid zijn
- intensieve bedrijven die niet gegroeid zijn
- bedrijven die een nieuwe, nog niet volle, stal bouwden, jongvee-opfokkers die geen vee hadden op 2 juli 2015
- bedrijven van wie het vee juist uitgeschaard was op 2 juli, waardoor de fosfaatrechten ontbreken om ze nog naar huis te halen
- vleesveehouders die ineens ook onder de fosfaatrechten vallen maar in het hele proces niet betrokken zijn
- bedrijven die om wat voor reden dan ook op 2 juli wat minder vee hadden

Wie wordt er eigenlijk niet getroffen door deze wet?

Knelgevallenregeling

We kunnen het hier dan wel gaan hebben over een knelgevallenregeling, die men zo beperkt mogelijk wil houden vanwege de generieke korting. Maar heeft dit wel zin? Is het moreel verantwoord om een wet in te voeren die van zoveel mensen een knelgeval maakt? Moet die jongvee opfokker maar stoppen met zijn bedrijf? Moet dat stel met die baby van 6 maanden die dachten klaar te zijn voor de toekomst van hun kind, die nieuwe stal met de nieuwste milieutechnieken maar te koop zetten? Moet die extensieve boer met 50 koeien zijn 2 zonen onder wie hij zijn land zo mooi kon verdelen, maar vertellen dat ze ergens in loondienst moeten gaan?

Fair Balance

De toelichting heeft het over 'fair balance', maar volgens NMV is deze fair balance ver te zoeken: een generieke korting, beperkte knelgevallenregeling, 10% afroming ook nadat het plafond is bereikt en afroming bij overdracht naar de partner. Het getuigt niet van aandacht voor het 'familiebedrijf'.

NMV pleit daarom voor een bedrijfsspecifieke derogatie: geen generiek beleid maar maatwerk. Agrariërs kunnen derogatie verdienen door een laag nitraatgehalte in het bedrijfseigen grondwater. Bedrijven met een normoverschrijding moeten deze aanpakken of krijgen te maken met een lagere gebruiksnorm. Zij mogen dan dus minder mest uitrijden per hectare. Meer generiek beleid gaat het nitraatgehalte in het water niet verminderen: in grote delen van het land is deze al ver onder de norm. Het is nu zaak om de knelpunten aan te pakken. Het principe van de bedrijfsspecifieke derogatie doet daar recht aan. Het systeem werkt al in België en is goedgekeurd door Brussel. Het ministerie kan zich veel knelgevallen en juridische procedures besparen door het invoeren van bedrijfsspecifieke derogatie. En als er nu iets fair is dan is het wel dat de veroorzaker ook de problemen oplost!